



บทที่ 2

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน

ลักษณะกลุ่มชาติพันธุ์"ไทยวน"

"ไทยวน" หรือ "ไทยล้านนา" หรือ "โยนก" เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ซึ่งมักเรียกตนเองว่า "คนเมือง" ในบริเวณดังกล่าวแต่ดั้งเดิมมีมนุษย์อาศัยอยู่มาช้านานแล้ว โดยนักโบราณคดีค้นพบหลักฐานอยู่ในถ้ำ ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งแสดงให้เห็นร่องรอยของชนเผ่าเร่ร่อน สังคมแบบหาของป่าล่าสัตว์เป็นอาหาร (Hunting & Gathering Society) และพบหลักฐานเครื่องมือหินกระจัดกระจายสองฟากแม่น้ำโขง ตั้งแต่จังหวัดเชียงรายลงมาและพบมากที่สุดที่จังหวัดน่าน ในระยะต่อมาพบหลักฐานความเก่าแก่ของบ้านเมืองอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง วัง ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง

โดยสรุป ดินที่เรียกว่า "ล้านนา" หรือ "โยนก" มีอาณาเขตบริเวณในที่ราบลุ่มต่าง ๆ คือ

1. ที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง ในเขตจังหวัดพะเยา ศูนย์กลางอยู่รอบ ๆ กว๊านพะเยา
2. ที่ราบลุ่มแม่น้ำลาว ในเขตอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และ เชียงราย
3. ที่ราบลุ่มแม่น้ำกก ในเขตไทยใหญ่ของพม่า อำเภอฝาง จังหวัด เชียงใหม่ และ เชียงราย
4. ที่ราบลุ่มเชียงแสน ในเขตจังหวัดเชียงราย

ในบริเวณดังกล่าวมีชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อย 3 กลุ่มอาศัยอยู่ ได้แก่

1. ลาวจก ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่สูง แถบดอยตุง จังหวัดเชียงราย ใช้ "จก" หรือ "จอบ" ในการทำเกษตรกรรมบนที่สูง ลักษณะเป็นไร่เลื่อนลอย
2. กล่อม อาจหมายถึง "ขอม" จากดินแดนตอนใต้ของแม่น้ำโขงอพยพมาตั้งถิ่นฐานชั่วคราวในบริเวณที่เรียกว่า "สุวรรณโคมคำ" ด้านตะวันออกของแม่น้ำโขง
3. ไทเมือง ชนพวกนี้เคลื่อนย้ายมาจากกลุ่มแม่น้ำสาละวันในภาคเหนือของประเทศพม่า เป็นพวกที่ภายหลังเรียกว่า "ไทใหญ่" เป็นกลุ่มชนที่มีความรู้ในการทำเกษตรกรรมแบบทดน้ำ ขุดเหมือง ทำฝาย

ชาวโยนก หรือ ยวน มีการพัฒนาขึ้นมาจากการผสมผสานของคนพื้นเมืองลาวจกที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บนดอยตุงมาก่อน กับผู้คนในตระกูลไทเมืองที่มาจากกลุ่มแม่น้ำสาละวัน ทางเหนือของพม่า

ตระกูลไทเมือง เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งเป็นบ้านเมืองในบริเวณที่ราบลุ่มเชียงแสน ริมแม่น้ำโขง โดยสู้รบกับพวก กล่อม หรือ ขอม แล้วตั้งหลักแหล่งเป็นศูนย์กลางชื่อ "โยนกนาคพันธู์" อยู่ทางใต้ของเมืองเชียงแสน ต่อมาบ้านเมืองล่มจมหายไป จึงเรียกว่า "เวียงหนองล่อง" มาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนตระกูลชนพื้นเมืองลาวจกนั้น เคลื่อนย้ายลงสู่พื้นราบแล้วสร้างเมืองหิริญนครเงินยาง ภายหลังเป็นเมืองเชียงแสน ริมแม่น้ำโขง (สุจิตต์, 2538 :

แคว้นโยนก ซึ่งสันนิษฐานกันว่าเป็นต้นกำเนิดของชื่อกลุ่ม คนไทโยนก - ไทยวน - ไทโยน เรื่องราวในตำนานกล่าวถึงการสืบราชวงศ์ ลวจักรราช จนถึงขุนเจืองธรรมิกราช กษัตริย์ผู้มีอำนาจสามารถขยายอาณาเขตอาณาจักรโยนกขึ้นไปทางทิศเหนือ จนถึงสิบสองปันนา และทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงเมืองพวน (ปัจจุบันคือ แขวงเชียงขวาง ประเทศลาว) สันนิษฐานกันว่าศูนย์กลางของอาณาจักรโยนกอยู่แถบฝั่งแม่น้ำโขง บริเวณอำเภอเชียงแสน ในปัจจุบัน

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 19 พญามังราย ซึ่งเป็นใหญ่อยู่ทางแคว้นโยนก บริเวณที่ราบลุ่มของจังหวัดเชียงราย ได้รวบรวมผู้คนไปตีเมืองหริภุญชัย ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ได้ เป็นผลให้พญามังรายรวบรวมผู้คนและดินแดนในเขตลุ่มแม่น้ำปิง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับที่ราบลุ่มแม่น้ำกกบริเวณแม่น้ำโขง พร้อมทั้งตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ให้เป็นศูนย์กลางใน พ.ศ. 1893 และสถาปนาแคว้นล้านนาขึ้น ครอบคลุมดินแดนในภาคเหนือทั้งหมด

แต่ก็ยังคงเรียกชื่อโยนกควบคู่กันไปด้วย โดยที่มีความหมายเดียวกับล้านนา และมีประชาชนเกือบทั้งหมดในตระกูลไทย - ลาว ดังมีชื่อเรียกในสมัยต่อมาว่า "ลาวน้ำหมึก" หรือ "ลาวพุงดำ" เพราะคนแถบนี้นิยมสัก (Tattoo) ตามเนื้อตัว เป็นลวดลายสีดำ (ทรงศักดิ์, 2538 : 8 - 9)

ประวัติชุมชนและการตั้งถิ่นฐาน

ด้วยเหตุผลของการทำสงครามทำให้ชาวไทยวนต้องอพยพจากถิ่นฐานเดิม มาตั้งหลักแหล่งอยู่ในที่ต่าง ๆ ของประเทศ ถึงกับถูกเรียกว่า "ชาวล้านนาห่างถิ่น"

การย้ายถิ่นฐานของชาวล้านนา หรือ ไทยวน มีประวัติยาวนานหลายครั้ง แต่สมัยศรีอยุธยาตามพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ได้ว่า สมเด็จพระนเรศวร ได้กวาดต้อนลาวเชียงใหม่ส่งไปไว้ที่เมือง พัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช และ จันทบุรี สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 พ.ศ. 1967 - 1991 ทรงยกทัพไปตี

เมืองเชียงใหม่ ได้เชิญชาวลาวมาจำนวนมาก และในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ พ.ศ. 2199 - 2231 ทรงยกทัพไปตีหัวเมืองล้านนา ใน พ.ศ. 2204 ตีได้เมืองลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ เชียงแสน ได้กวาดต้อนชาวเมืองลงมากรุงศรีอยุธยา อีกจำนวนหนึ่ง

ชาวไทยวนที่อพยพมาอยู่ที่จังหวัดราชบุรี มีหลักฐานปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยนี้ยังมีสงครามชิงหัวเมืองล้านนาระหว่างกรุงเทพฯ กับพม่าอยู่ แม้ว่าเมืองเชียงใหม่จะตกอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของกรุงเทพฯ แล้ว ในปี พ.ศ. 2345 พระยาภาวิละเจ้าเมืองเชียงใหม่ แจ้งมายังกรุงเทพฯ ว่า พม่ายกกองทัพมาตีเมืองเชียงใหม่อีก พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงมีพระบรมราชโองการให้ยกกองทัพขึ้นไปช่วยโดยมี กรมหลวงเทพบริรักษ์ เป็นแม่ทัพ ร่วมกับทัพเวียงจันทร์ แต่ยกทัพขึ้นไปไม่ทันกองทัพของสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสิงหนาทที่ยึดเมืองเชียงใหม่ได้ก่อน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงลงโทษด้วยการให้กองทัพหลวงเทพบริรักษ์และกองทัพเมืองเวียงจันทร์ พร้อมทั้งกองทัพเมืองล้านนากลับขึ้นไปตีเมืองเชียงแสนในปี พ.ศ. 2347

เมืองเชียงแสนขณะนั้นตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า สำหรับใช้เป็นที่ตั้งเตรียมทัพยกมาตีเมืองเชียงใหม่ ทัพไทยได้ล้อมกองทัพพม่าอยู่ 2 เดือน ทำให้ชาวเมืองเชียงแสนอดอยากเกิดความระส่ำระสายทั่วไป จึงพากันก่อกบฏต่อชาวพม่าที่ปกครอง เปิดประตูรับกองทัพไทยเข้าไปขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสน และเพื่อมิให้ชาวเมืองเชียงแสนต้องลำบากเพราะทหารพม่าอีก พระยาภาวิละเจ้าเมืองเชียงใหม่จึงได้กวาดต้อนชาวเชียงแสนได้ 23,000 คนเศษ แบ่งเป็น 5 ส่วน ส่งไปกรุงเทพฯ เมืองเวียงจันทร์ เมืองน่าน เมืองเชียงใหม่ และเมืองลำปาง พวกที่ส่งไปกรุงเทพฯ ให้ไปอยู่ที่เมืองสระบุรีและราชบุรี

ชาวเมืองเชียงแสนหรือชาวไทยวนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่ราชบุรี ได้ตั้งถิ่นฐานอย่างมั่นคงครั้งแรก ณ ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง ทางด้านทิศตะวันออกของเมือง

ราชบุรี ปัจจุบันเรียกหมู่บ้านนี้ว่า บ้านไร่หนี (ตำบลบ้านไร่ เขตอำเภอเมืองราชบุรี) และต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงได้แยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงได้แก่ ตำบลคูบัว ดอนแร่ อ่างทอง ดอนตะโก ห้วยไผ่ ดอนแจ่งหนองปลาหมอ และอีกหลายพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี (กรมศิลปากร, 2536 : 212 - 214)

ในบริเวณพื้นที่ตำบลดอนแร่นั้น การกำหนดอายุของชุมชนโดยการวัดอายุของการสร้างวัดทุ่งหญ้าคอบาง ในเขตหมู่ที่ 10 บ้านห้วย ซึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ. 2410 ในปลายสมัยรัชกาลที่ 4 และสร้างวัดนาหนอง ใน พ.ศ. 2415 ในต้นสมัยรัชกาลที่ 5 โดยถือว่าเป็นชุมชนที่สมบูรณ์แล้ว ชุมชนดอนแร่อีกมีอายุประมาณ 120 ปีมาแล้วเป็นอย่างน้อย แต่ถ้านับเวลาตั้งแต่ชาวล้านนามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในราชบุรีตั้งแต่ พ.ศ. 2317 นับเป็นระยะเวลาประมาณ 189 ปีมาแล้ว

ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศิลป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังมีเอกลักษณ์เหมือนกับชาวล้านนาในภาคเหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน